

Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

УДК 336.71(477)
П78

Редакційна колегія:

І. О. Школьник, д-р екон. наук, проф.
(головний редактор);
І. В. Белова, д-р екон. наук, доц., проф.;
І. І. Д'яконова, д-р екон. наук, проф.;
І. І. Рекуненко, д-р екон. наук, проф.;
С. В. Леонов, д-р екон. наук, проф.;
О. В. Кузьменко, д-р екон. наук, проф.

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
(протокол № 5 від 12 грудня 2019 року)*

Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції : у 2 ч. (м. Суми, 21–22 листопада 2019 року) / Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – Ч. 1. – 167 с.

Збірник містить тези доповідей учасників IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» (м. Суми, 2019 р.).

Розрахований на фахівців фінансової та банківської систем, керівників і спеціалістів підприємств усіх форм власності, науковців і студентів закладів вищої освіти.

УДК 336.71(477)

© ННІ БТ «УАБС» СумДУ, 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ.....	7
ПАНЧЕНКО Н.В. ВЛАСТИВОСТІ ФІСКАЛЬНОЇ ТРАНСМІСІЇ В УМОВАХ МАКРОЕНОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	7
ЖУРАВКА Ф.О., ПОДМАРЬОВ О.Ю. ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	11
KOTENKO N.V., ZADOROZHNIYA D.S. UKRAINIAN TAX SYSTEM COMPETITIVENESS AND GLOBALIZATION	14
ПОНОМАРЕНКО В.В., ДЕХТЯР Н.А. ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ».....	18
СЕКЦІЯ 2. КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ	22
ВЕРГУН А.М., ВЛАСЮК М.С. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСНО-ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	22
БОРИСОВА В.А., ДЖОРАЕВ У. УПРАВЛЕНИЕ СОБСТВЕННЫМИ ИСТОЧНИКАМИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЯ	26
ПОХИЛЬКО С.В., СТЬОБА Т.Ю. УПРАВЛІННЯ ДОХІДНІСТЮ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	29
ЖУРАВКА О.С., СКОРОМНА Л.Є. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	33
ІВАНЧУК О.В., ЛЮТА О.В. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ПРИБУТОК»	37
ГУЩА А.В., ФИНАНСОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ	41

ЖУРАВКА О.С., ПЕРЕПЕЛИЦЯ О.О. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ	45
ЖУРАВКА О.С., ТРОЯН Б.О. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АГРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	49
КРАВЧЕНКО В.В., БУХТІАРОВА А.Г. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ.....	53
ПІГУЛЬ Н.Г., РУДЕНКО Т.В. ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ: ЇЇ СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	58

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСОВИЙ РИНОК В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ..... 62

БЛАГУН І.І. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ.....	62
ОРЄХОВА К.В., ДЖАНУМЯН Е.А., ШИХОВА Т.В. ФІНАНСОВЕ ШАХРАЙСТВО В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	66
KOZLOVSKA A., PAVLENKO D. DIGITAL ECONOMY: NEW OPPORTUNITIES AND PROSPECTS FOR UKRAINE	70

СЕКЦІЯ 4. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ 73

KREMEN V. MACROPRUDENTIAL POLICY IN THE DILEMMA “FINANCIAL STABILITY – FINANCIAL DEVELOPMENT”	73
ПОПОВ І.О., ОРАЧ К.С., ПОЛУШКІН М.О., ГАЛИЧ Р.В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	77
БАЛАЦЬКИЙ Є.О., БОЖКО М.І. ОЦІНКА ТА РЕГУЛЮВАННЯ ПОРТФЕЛЬНОГО КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ	82
БОЛЬШУНОВ В.В., РЯБУШКА Л.Б. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	85

BRYCHKO M. CONCEPTUALIZATION OF TRUST IN THE FINANCIAL SECTOR OF THE ECONOMY	90
САВЧЕНКО Т.Г., ІЛЬЧЕНКО А.М. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ У БАНКАХ УКРАЇНИ	93
ЗИМОГЛЯД А.В., КИРИЄНКО Т.А., БЄЛОВА І.В. ВИЗНАЧЕННЯ ФАЗ ЕКОНОМІЧНИХ ЦИКЛІВ В УКРАЇНІ.....	96
PLASTUN O., KLIUSHNYK T., DROFA A., SHCHERBYNA T. THE STATE FINANCIAL SECURITY AND SUSTAINABILITY OF FINANCIAL SECTOR IN UKRAINE: THEIR STATE AND MANAGEMENT PECULIARITIES	99
КРУХМАЛЬ О.В., КОВРИГІНА О.А. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	103
SHEPILOV D., SIGIDA L.O. ANALYSIS OF ELECTRONIC PAYMENT SYSTEMS IN UKRAINE.....	107
KOSTORNOVA S., PIMONENKO T. SEO ANALYSIS OF THE ONLINE BANKING AREA IN UKRAINE	111
СЕКЦІЯ 5. ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН.....	114
ГРУБЧАК Д.О., НІКІТШИН А.О. СУЧАСНИЙ МЕХАНІЗМ НАРАХУВАННЯ ПДВ.....	114
ГРИЦЕНКО О.І., ГОРОХОВА В.М. ЗНАЧЕННЯ АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ.....	119
БУРДЕНКО І. М. АУТСОРСИНГ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	123
САГАЙДАК О.С., АБРАХАМ Ю.В. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТІВКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	127
СЕКЦІЯ 6. МІЖНАРОДНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ. СВІТОВА ФІНАНСОВА АРХІТЕКТУРА: ВЕКТОРИ ЗМІН.....	130

KOZLOVSKA A., KIRILIEVA A. NEW CHALLENGES FOR FINANCIAL SECURITY IN UKRAINE: USING CRYPTOCURRENCY IN CRIMINAL INCOME LEGALIZATION	130
ТАРАСЕНКО С.В., КАРИНЦЕВА О.І. ЗМІНА МЕХАНІЗМУ ДОВГИХ ХВИЛЬ: ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР..	134
МАКАРЕНКО М.І. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД МОНЕТАРНОЇ КОРЕКЦІЇ ПОЛІТИЧНО ГЕНЕРОВАНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ	136
СЕКЦІЯ 7. СУЧАСНІ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІЙ СИСТЕМІ	141
БУРЯК А.В., ЛАСУКОВА А.С. ВЕКТОРНО-АВТОРЕГРЕСІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ОЧІКУВАНЬ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	141
КУЗЬМЕНКО О.В., БОЙКО А.О., ДОЦЕНКО Т.В. СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК ЗАПОРУКА ДОСЯГНЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	144
ПЛАСТУН О.Л., ЗАМОРА О.М., ШЕЛЮК А.А. ВПЛИВ ЧАСТОТНОСТІ ДАНИХ НА РІВЕНЬ ЇХ ПЕРСИСТЕНТНОСТІ	148
ГРИЦЕНКО К.Г. НЕЧІТКО-МНОЖИННА ІЄРАРХІЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РИЗИКУ ШАХРАЙСТВА БАНКІВСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ.....	151
КУШНЕРЬОВ О.С., ЯЦЕНКО В.В. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ПРОВЕДЕННЯ ШАХРАЙСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ З ТРАНЗАКЦІЯМИ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	156
LITSMAN M., KOIVICHUK V. GDP GROWTH IN UKRAINE: MYTH OR REALITY	160
NASACHENKO M. MODELING THE INFLUENCE OF MONETARY POLICY ON REAL SECTOR USING SYSTEM DYNAMICS METHODOLOGY: CASE OF UKRAINE	163

Список використаних джерел

1. Caporale, Guglielmo Maria and Gil-Alana, Luis and Plastun, Alex and Makarenko, Inna, 2014, Long memory in the Ukrainian stock market and financial crises. *Journal of Economics and Finance*. 40, 2, 235-257.
2. Lo, A.W., 1991, Long-term memory in stock market prices, *Econometrica* 59, 1279-1313.
3. Mynhardt, Ronald Henry, Plastun Alexey, Makarenko Inna, 2014, Behavior of financial markets efficiency during the financial market crisis: 2007 – 2009. *Corporate Ownership and Control* 11, 2, 473-488.
4. Fama, E (1970), “Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Evidence”, *Journal of Finance*, No. 25, pp. 383-417.
5. Hurst H. E., 1951. Long-term Storage of Reservoirs. *Transactions of the American Society of Civil Engineers*, 799 p.

УДК 330.46

Гриценко Костянтин Григорович

к.т.н., доцент,

Сумський державний університет, м. Суми

НЕЧІТКО-МНОЖИННА ІЄРАРХІЧНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РИЗИКУ ШАХРАЙСТВА БАНКІВСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ¹

Оцінювання ризику шахрайства персоналу є складовою частиною аудиторської діяльності та представляє собою складний і трудомісткий процес. В роботі [1] зазначено, що ключова відмінність між фактором та індикатором

---

¹ Робота виконана в рамках держбюджетної науково-дослідної роботи №0118U003574 «Кібербезпека в боротьбі з банківськими шахрайствами: захист споживачів фінансових послуг та зростання фінансово-економічної безпеки України»

ризикую полягає в тому, що фактор ризику спостерігається аудитором лише опосередковано через присутність пов'язаних з ним індикаторів ризику, в той час як індикатор ризику спостерігається аудитором безпосередньо. Саме на основі спостереження за індикаторами ризику шахрайства аудитор приймає рішення щодо існування специфічного фактору ризику шахрайства персоналу.

При агрегованому оцінюванні корисна інформація залишається, а надмірна звужується [2, с. 223]. Нами пропонується узагальнююча оцінка ризику шахрайства персоналу, побудована на основі агрегування нечітких оцінок індикаторів ризику шахрайства з використанням деревоподібного графа (рис. 1).

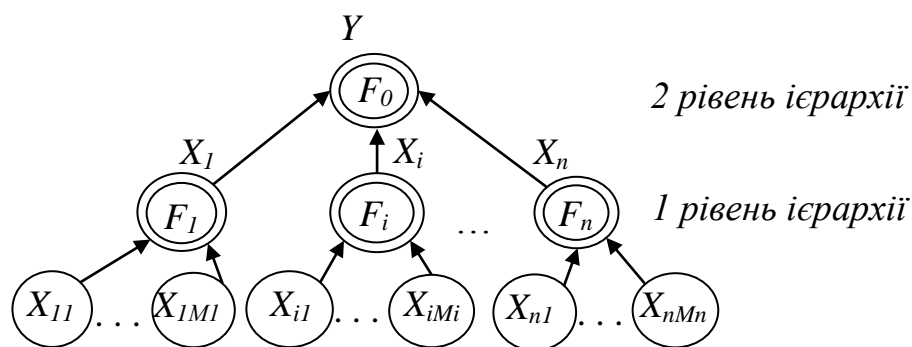

Рис. 1 – Ієрархічна структура моделі оцінювання рівня ризику шахрайства банківського персоналу

На першому рівні ієрархії фактори ризику шахрайства банківського персоналу характеризуються наборами своїх складових (змінних X_{ij}) – індикаторів ризику шахрайства банківського персоналу. Рівні X_i визначаються в результаті агрегування вхідних змінних X_{ij} .

Фактори ризику шахрайства персоналу можуть бути класифіковані за такими категоріями [1]:

1. Спонування до викривлення фінансової звітності.
2. Сприятливі можливості для викривлення фінансової звітності.
3. Обґрунтування викривлення фінансової звітності.

На другому рівні ієрархії рівень ризику шахрайства банківського персоналу в цілому Y визначається в результаті агрегування отриманих на попередньому етапі оцінювання рівнів факторів ризику X_i .

Кількісне оцінювання індикаторів ризику шахрайства X_{ij} передбачає використання анкет, в яких аудитор зазначає рівень присутності відповідного індикатора ризику в діапазоні від 0 до 1. Якщо аудитор використовує іншу кількісну шкалу, то можна виконати перехід від цієї шкали до 01-носія (відрізку $[0,1]$ дійсної вісі) на основі простого лінійного перетворення. Агрегування анкетних оцінок індикаторів ризику шахрайства персоналу виконується за рівнями ієрархії графа, представленого на рис. 1, із пересуванням від нижніх рівнів ієрархії до верхніх. Рівень ризику шахрайства банківського персоналу в цілому опишемо наступною нечітко-множинною ієрархічною моделлю:

$$Y = \langle G, L, S, F \rangle, \quad (1)$$

де G – ієрархічний граф, показаний на рис. 1; L – терм-множина можливих значень лінгвістичних змінних; S – система відношень пріоритетів індикаторів ризику та факторів ризику; F – функція згортки нечітких оцінок у відповідних вершинах графа G . Ваги дуг графа відповідають ступеню впливу відповідних індикаторів ризику та факторів ризику на результуючу оцінку.

Нечіткі оцінки рівнів індикаторів ризику X_{ij} , рівнів факторів ризику X_i , а також рівня ризику шахрайства банківського персоналу в цілому Y представимо у вигляді лінгвістичних змінних L_{ij} , L_i та L_Y відповідно. З метою спрощення моделі сформуємо одну терм-множину можливих значень для всіх лінгвістичних змінних L_{ij} , L_i та L_Y з п'яти якісних термів T_{ij}^k, T_i^k, T_Y^k , відповідно: “дуже низький” ($k=1$), “низький” ($k=2$), “середній” ($k=3$), “високий” ($k=4$), “дуже високий” ($k=5$). Кожному нечіткому терму T_{ij}^k лінгвістичної змінної L_{ij} поставимо у відповідність трапецієподібну функцію належності $\mu_k(X_{ij})$. Аналогічно поступимо і з нечіткими термами T_i^k, T_Y^k ($k = \overline{1,5}$) лінгвістичних змінних L_i і L_Y .

В якості множини функцій належності нечітких термів використаємо стандартний нечіткий п'ятирівневий 01-класифікатор з трапецієвидними функціями належності [3], який робить проекцію лінгвістичного опису на 01-носій, розташовуючи симетрично вузли класифікації (0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9), в яких значення відповідної функції належності дорівнює одиниці, а всіх інших – нулю. Невпевненість аудитора в класифікації лінійно убиває (зростає) при видаленні від вузла (з наближенням до вузла, відповідно). Сума значень функцій належності нечітких термів в усіх точках 01-носія дорівнює одиниці.

Для агрегування нечітких оцінок використаємо матричну схему, наведену в [3, с. 79]. Якщо по рядках матриці відкладені лінгвістичні змінні L_{ij} індикаторів ризику, а по стовпцях – їх нечіткі терми T_{ij}^k ($k = \overline{1,5}$), виражені відповідним набором функцій належності $\mu_k(X_{ij})$, то кількісна оцінка фактору ризику X_i в діапазоні від 0 до 1 розраховується за формулою подвійного згортання:

$$X_i = \sum_{j=1}^{M_i} \omega_{ij} \sum_{k=1}^5 (\alpha_k \cdot \mu_k(X_{ij})), \quad (2)$$

$$\sum_{k=1}^5 \mu_k(X_{ij}) = 1, \quad (3)$$

$$\sum_{j=1}^{M_i} \omega_{ij} = 1, \quad (4)$$

де ω_{ij} – вага індикатора ризику X_{ij} в оцінюванні фактора ризику X_i ; M_i – кількість індикаторів ризику, що пов'язані з фактором ризику X_i ; $\alpha_k = 0,2 \cdot k - 0,1$ – ваги нечітких термів (так звані вузлові точки стандартного нечіткого п'ятирівневого класифікатора: 0,1; 0,3; 0,5; 0,7; 0,9).

Вагові коефіцієнти ω_{ij} можуть бути отримані на основі побудови системи ваг Фішберна [3, с. 37] або матриці парних порівнянь [4]. Можна також оцінити вагу відповідних індикаторів ризику X_{ij} з використанням певної бальної шкали, а потім нормалізувати одержані результати.

Розраховане за формулами (2)-(4) значення фактору ризику X_i знаходиться в діапазоні від 0 до 1, тому його можна лінгвістично розпізнати за допомогою стандартного нечіткого п'ятирівневого 01-класифікатора з трапецієвидними функціями належності. Пройшовши послідовно знизу вгору по всіх рівнях ієрархії G і застосовуючи формули (2)-(4) ми одержуємо лінгвістичну інтерпретацію оцінки рівня ризику шахрайства банківського персоналу в цілому.

Розроблена нечітко-множинна модель надає аудитору можливість оцінити ризик шахрайства банківського персоналу та визначити основні сфери, що найбільше сприяють шахрайству. Це дозволяє підвищити загальну ефективність аудиту та сприяє попередженню шахрайств.

Список використаних джерел

1. Christie L. Comunale, Rebecca L. Rosner, Thomas R. Sexton. The Auditor's Assessment of Fraud Risk: A Fuzzy Logic Approach. *Journal of Forensic & Investigative Accounting*. Vol. 2, Issue 3, Special Issue, 2010. P. 95-140.
2. Пономаренко В.С., Малярець Л.М. Багатовимірний аналіз соціально-економічних систем: [навчальний посібник]. Харків: ХНЕУ, 2009. 384 с.
3. Недосекин А.О. Оценка риска бизнеса на основе нечетких данных: [монографія]. Санкт-Петербург, 2004. 100 с.
4. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: [монографія]. Київ: КНЕУ, 2004. 480 с.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

**IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)**

У двох частинах

Частина 1

Відповідальний за випуск І. О. Школьник
Комп'ютерне верстання Д. О. Биченко, Т. О. Бочкарьова

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 9,77. Обл.-вид. арк. 8,81. Тираж 100 пр. Зам. № 1092.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.